

Kommundirektörsförvaltningen
John Holmgren

Kommunstyrelsen

Inledning

Älvdalens kommun har tagit del av utredningen om kommuners och regioners grundläggande beredskap inför kris och krig. Utredningens direktiv har varit att se över nuvarande reglering i lagen (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap (LEH) och på grundval av det föreslå en mer ändamålsenlig och utförlig reglering än den i LEH. En annan del av utredningen har även varit att analysera ändamålsenligheten och effektiviteten i statens ordning för styrning, uppföljning och finansiering av kommuners och regioners förberedande uppgifter inför fredstida kriser och höjd beredskap, och vid behov föreslå en förändrad ordning.

Utredningens övergripande bedömning är att den nuvarande lagstiftningen som reglerar kommuners och regioners beredskap inte är ändamålsenlig i och med det säkerhetspolitiska läget i Sveriges geografiska närområde och övriga Europa. Utredningens förslag innebär i stort att:

- Lag om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser och höjd beredskap (LEH) ersätts med lagen om kommuners och regioners grundläggande beredskap inför fredstida kriser och höjd beredskap (LKRB).
- En tydligare reglering av kommuners och regioners uppgifter, grundläggande verksamhetsförmågor samt ansvar att hantera fredstida kriser och höjd beredskap.
- Förmågor ska vara likvärdiga och ändamålsenliga med beaktning av lokala- och regionala förhållanden, strategisk betydelse samt utsatthet i ett väpnat angrepp
- Större kravställning på den planeringen och förmågor (materiella som personella resurser) som ska finnas samt utbildning och övning
- Frånga nuvarande ordning med överenskommelse mellan staten och Sveriges Kommuner och Regioner

Samlad bedömning av utredningen

Älvdalens kommun är positivt inställd till att utredningen framhäver vikten av likvärdighet i förmågor att kunna hantera fredstida kriser och höjd beredskap mellan kommuner och Regioner. Det är av avsevärd vikt att befolkningen kan förvänta sig samma skydd och hjälp oavsett vilken kommun eller region de befinner sig i. Föreslagen lagstiftning har tydligare krav på vilka grundläggande förmågor, planering och ytterligare verksamhet som kommuner och regioner ska bedriva.

Den föreslagna lagstiftningen innebär i sin helhet ökade krav på kommunens administrativa uppgifter likväl förmågehöjande insatser (exempelvis utbildning, övning och beredskapslagring) för att ha reella förutsättningar att ha en ändamålsenlig och likvärdig förmåga som avses med LKRB.

Generella administrativa krav på kommunen med LKRB:

- Genomföra risk- och sårbarhetsanalys (RSA)
- Planering och förberedande åtgärder
 - En övergripande plan som innehåller mål och verksamhetsinriktningar för att ha den verksamhetsförmåga som avses med LKRB
 - Planeringen ska särskilt avse vilka personella och materiella resurser kommunen och/eller regionen behöver för verksamheterna. Det ska särskilt avse verksamheter med betydelse för människors liv och hälsa
 - Planering för krigsorganisation och tjänstgöring i den
 - Övrig planering för att ha en likvärdig och ändamålsenlig verksamhetsförmåga
 - Planeringen ska vara systematisk och beaktning ska tas till kommunens eller regionens strategiska betydelse samt särskilda utsatthet i ett väpnat angrepp
- Tillgång till en samordnande funktion
 - ”fri” utformning på funktionen men bör bestå av flera tjänstepersoner
- Utbildning och övning
- Ledning i fredstida kriser och höjd beredskap
 - Planer och förberedande åtgärder för att säkerställa en robust och uthållig ledning
- Planering för samordning och kriskommunikation inom geografiskt områdesansvar
- Planering och verkställande av särskilda samlingsplatser, inkvarteringar, utrymningar samt hjälp vid användning av skyddsrum eller skyddade utrymmen.

Säkerställandet av materiella resurser ska även göras för att kunna bedriva verksamhet med egna resurser i cirka två veckor. Det bör finnas en balans i förvärv av personella och materiella resurser, på grunderna att förvärv av materiell kräver noggrann planering samt samverkan med övriga aktörer. Saker som utredningen framhåver konkret är:

- Dricksvatten och livsmedel
- Drivmedel
- Reservsystem för el- och värmeförsörjning eller reservdelar och reparationsutrustning.
- Tillgång till robusta och säkra ledningsplatser (alternativa ledningsplatser).
- Utrustning för att upprätta särskilda samlingsplatser (dricksvatten, elektricitet, värme, sanitets- och hygienmöjligheter, första hjälpen åt skadade, information, möjligheter till elektronisk kommunikation samt annan likartad hjälp, ha förmågor att kunna verkställa utrymningar eller inkvarteringar (t.ex. logiutrustning).

Utredningen framhåver att vissa insatser bör prioriteras inom den närmaste femårsperioden, detta gäller särskilt förmågehöjande insatser för att kunna bedriva måltidsverksamhet för:

- skolverksamheter enligt skollagen (2010:800),
- verksamheter avseende särskilda boendeformer enligt 5 kap. 5 och 7 §§ socialtjänstlagen (2001:453) eller 9 § lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS)
- sjukvårdsverksamheter enligt hälso- och sjukvårdslagen (2017:30) som innefattar att patienter är intagna på vårdinrättningar.

Synpunkter

Finansiering:

Utredningen framhäver att LKRB kommer innebära nya uppgifter och en ambitionsökning för kommuner och regioner gällande beredskapen för fredstida kriser, höjd beredskap och ytterst krig. Staten bör därav i enlighet med den kommunala finansieringsprincipen lämna ekonomisk ersättning till följd av de kostnadsökningar som förväntas av LKRB. Förslaget är att de generella bidragen kommer öka och fördelas utefter kommuners befolkningsunderlag. De kommuner eller regioner som åläggs särskilda uppgifter bör riktade bidrag lämnas. På sikt kan ersättningen komma att justeras genom det kommunala utjämnningssystemet.

Ersättningen kommer inte täcka alla kostnader till följd av alla insatser som kommer behövas, i enlighet med den kommunala finansieringsprincipen ska staten ersätta kommuner och regioner till följd av nya uppgifter och ambitionsökningar. Älvdalens kommun har förståelse för att kommuner och regioner behöver och ska avsätta egna medel för att stärka det civila försvaret, både kort- och långsiktigt. Däremot kan det bli en obalans i "likvärdigheten" i förmågorna hos kommuner till följd av bidrag som baseras på invånarantal snarare än uppgifterna som kan förväntas under höjd beredskap. Ett exempel som utredningen själv framhäver är att det kan förväntas att stora befolkningsflyttningar kommer ske till glest bebyggda kommuner i ett väpnat angrepp. Det är en rimlighet att sådana kommuner har fler särskilda platser och större lagerhållning för att kunna verkställa inkvarteringar samt bedriva en utökad samhällsviktig verksamhet. Att få medel riktade för ett befolkningsunderlag som inte är representativt för de förmågor som förväntas blir en omöjlig uppgift för mindre kommuner. Detsamma bör beaktas i övriga bidrag som berör det civila försvaret, exempelvis Livsmedelsverkets investeringsprogram i robusta offentliga måltider och dricksvattenförsörjning som endast går på kommuners storlek vid utformning av möjliga medel att få.

Utökade personella resurser i en samordningsfunktion kommer vara en nödvändighet och det är positivt att utredningen framhäver det i lagförslaget. Däremot kan det bli en utmaning att få tag på den specialkompetens som kommer behövas inom kommuner och regioner för att leva upp till de olika områdena inom LKRB men även de specialförfattningar som är verksamhetsspecifika. För att få en långsiktig och hållbar utveckling av det civila försvaret behöver bidrag vara riktade för att vara långsiktiga, särskilt med hänsyn till personella resurser och undvika kompetensförluster till följd av personalomsättningar.

Grundläggande verksamhetsförmåga:

LKRB är tydligare gällande grundläggande funktionalitetskrav på kommunala och regionala verksamheter. Det grundläggande funktionalitetskravet är generellt och omfattar inte specialförfattningar som styr kommuners och regioners verksamheter. Älvdalens kommun är enig om att det är svårt om inte omöjligt för LKRB att reglera alla specialförfattningar som kommunens verksamheter omfattas av.

Det är därför viktigt att utformning av specialförfattningar som styr kommunernas huvudsakliga samhällsviktiga verksamheter skapar större möjligheter för att kunna prioritera verksamheter och insatserna i dem vid en fredstida kris och höjd beredskap. Hinder i rättslig reglering visade sig särskilt under pandemin i verksamhet som berör socialtjänst samt hälso- och sjukvård. En rättslig grund för agerande är viktigt för att fortsatt kunna ha en legitimt folkförankrad styrning, ha gemensamma utgångspunkter i beredskapsplanering och likvärdighet i förmågor mellan kommuner. Avsaknad av en tydlig styrning medför risken för att det finns olikheter i förmågor att hantera en fredstida kris, höjd beredskap och ytterst krig.

Informationsskyldighet om skyddsrum gentemot allmänheten

Utredningens förslag om kommuners informationsskyldighet om de skyddsrum och andra skyddade utrymmen som finns inom kommunen och om användningen av dessa följer tidigare utredningars förslag inom området (se SOU 2022:57). Kommuner är de som har bäst lokal kännedom samt informationskanaler lokalt, det är en rimlighet i ett informationsansvar för att öka kunskapen kring nyttjande av skyddsrum samt skyddade utrymmen.

Det bör beaktas att informationsansvar är något som borde omfatta alla som har ett ansvar för skyddsrum samt skyddade utrymmen, då kommunen som enskild aktör inte bär allt ansvar för dem. Ett exempel är att fastighetsägare skulle kunna ha ansvaret att ha information om hur skyddsrummet används i normala förhållanden och hur det ska iordningställas intill skyddsrummet.

Verksamhetsförmågor vid omfattande eller extrema bristsituationer

Älvdalens kommun ser behov av förtydliganden gällande dimensioneringen för hur länge kommuner och regioner ska kunna försörja sina verksamheter med egna medel. Utredningens förslag är att kommuner och regioner ska kunna bedriva samhällsviktig verksamhet under cirka två veckor, det finns behov av att uttala

Älvdalens kommun

Älvdaelien tjjelte

REMISSVAR
2025-01-21
Ärende nr: KS 2024/883

6(6)

tydligare kravställning på dimensioneringen om det ska finnas likvärdiga förmågor mellan kommuner och regioner.